

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

Külmisziói
melléklettel

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2009. április

- Zsid 3, 7-8 -

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Bajuszné Orodán Krisztina (ev. lelkész, Nagyveleg)

A hónap igéje: Isten eltörölte a követelésével minket terhelő adóslevelet, amely minket vádolt, eltávolította azt az útból, odaszegezve a keresztfára. (Kol 2,14)

Kétféle ember van ebben a mai világban. Aki tartozik, és akinek tartoznak. A világ egyik fele abból él, úgy tud előbbre jutni, hogy hiteket vesz fel, és abból vásárol lakást, autót, bútort. A világ másik fele pedig abból él, hogy hiteket ad. Az alapján osztályozzák a mai világban az embereket és a különböző nemzeteket, hogy mekkora hitelkerete van, mennyire hitelképes. Alapjában véve senki sem szeret adósságban élni, de ki kell, hogy mondjuk, csak kevesen vannak, akiknek nincs semmiféle adósságuk. S most az általános gazdasági, társadalmi és erkölcsi válság idején már a megszületett csecsemők is adóssággal jönnek a világra.

A modern életstílus beállt arra, hogy hitelekkel éljünk, mégpedig azért, hogy mindenkinek „mindene” hamar meglegyen. És miközben ezt a „sok mindent” élvezi, annak fizet, aki ezt számára lehetővé tette. Mert a reklám és a világ által gerjesztett óriási igény kielégíthetetlen. És az üzleti élet azt ígéri: még ma a tiéd lehet! Nem kell rá várni, nem kell rá gyűjtögetni, ahogy szüleink és nagyszüleink tették. Tiéd lehet az új autó, tévé, számítógép, nyaralás – most azonnal. Majd fizeted a részletet. Csak épp azt a szót nem teszik hozzá – mert az olyan rosszul hangzik – élj vele most, adósságban! Hordozd a terhet, légy szolgá! Nem lehetsz beteg, nem történhet semmi, ami a munkában akadályoz, mert akkor nem tudsz fizetni. Hiszen, aki adja ezt a „kegyet”, mármint a pénzt, jól akar járni. Nem a megélhetésére kell már a pénz, hanem csak arra, hogy még

gyarapodjon, és minél nagyobb hatalomra tegeyen szert, hogy Isten helyett kontrollálják az életet.

Modern rabszolgatartó társadalomban élünk. Rabok legyünk vagy szabadok? Normális körülmények között egyértelmű a válasz. A történelem azonban sokszor teremt olyan helyzetet, amelyben minden a feje tetejére áll. Miként lehet a látszólagos szabadság fogság. Az ún. szabad világ tömegével kínálja portékái bőségét. Nagy szabadságában az ember bármihez hozzájuthat, valójában éppen így válhat mindezek foglyává.

Mi Istentől kaptuk életünket, és a végén el kell számolnunk vele. Bűneinkkel azonban állandóan gyarapítjuk az adósságunkat Isten felé. Azonban ezt Isten rendezte Jézus Krisztus halálával. Elengedte, eltörölte a követelésével terhelő adóslevelet, mely minket vádolt, eltávolította azt az útból, odaszegezve azt a keresztfára.

Képszerűen beszél Pál a megváltásról – Isten a keresztre szögezte a bennünket terhelő adóslevelet –, vagyis Krisztusért megbocsátotta minden bűnünket. Az apokrif irodalomban ebből valódi adóslévél lett, amit Ádám írt alá a Sátánnak, s benne valami segítségért cserébe magát és minden utódát felajánlja a Sátánnak. Mivel a szerződést Ádám írta alá, minden utódára, tehát a Mózes előttiekre is érvényes, ezért nem igazságtalan, hogy meg kell halniuk. Természetesen záradék is van, ami kimondja, mikor veszíti érvényét az egyesség. Mintha azt mondaná, „sohanapján kiskedden”,

ugyanis a Sátán azt írta a szerződés végére: hogy amíg a nem halandó meg nem hal. Ez is lett a veszte, hiszen Jézusban éppen ez a feltétel teljesedett be. Ezzel Krisztus véget vetett a szerződés érvényének, és halálos váltságdíjat fizetett, azaz kiváltott a halál fogságából.

Ahogy közeledünk nagypéntek eseménnyel felé, az emberi értelemmel felfoghatatlan krisztusi szeretet megünnepléséhez, jó alkalmunk van arra, hogy felismerjük, meglássuk és belássuk mi is, koldusok és adósok vagyunk Krisztus keresztye körül. Nem szeret senki sem tartozni, adósnak lenni, s bár megpróbálhatjuk rendezni adósságunkat, mégsem sikerül önerőből kiváltani magunkat. A lelki adósságszpirál örvényébe csúszunk beljebb és beljebb, nem tudunk tiszta lapot nyitni önmagunknak. Érezzük, adósok vagyunk, és ha az, akinek tartozunk, nem engedné el tartozásunkat, elhordozhatatlan tömeggé növekedne bűnünk.

Ő azonban elengedte, mert soha nem tudnánk törleszteni, és így félelemmé, kétségbeeséssé válna életünk, amit eredetileg ajándékkal kaptunk. Induljunk el hát a nagypénteki kereszt felé, s legyen bátorságunk megvallani adósságunkat, tehetetlenségünket, gyengeségünket, hogy mindezt letehesük a keresztfára tövébe, s megélhessük megváltásunk felszabadító erejét. Ettől kezdve azonban már ne a világhoz kötődjünk legerősebben, hanem mindenekelőtt Istenhez, aki Jézus által rendezte életünk adósságát.

Tehát vállaljuk azt a fogságot, amely valójában az igazi szabadság! Pál így tudott még a börtönben is szabad lenni, önmagát büszkén „Krisztus foglyának” tekintve. Mindenekelőtt „Isten rabjai” legyünk, amely állapotban végtelenül megvalósul az igazi szabadság. Adja Isten, hogy ez megvalósuljon a mi életünkben is! Ámen.

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
főbb információi, eseményei**

Révfülp, 2009. április 17. péntek – tízéves a révfülöpői Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ

Névadója előtt tiszteleg és ünnepli fennállásának tizedik évfordulóját révfülöpői oktatási központunk. Az alkalom április 17-én, pénteken 10.30 és 15 óra között lesz. (A résztvevőknek lehetőségük van előző este érkezni és másnap távozni.)

A konferencia ünnepi istentisztelettel kezdődik, melyen ígét hirdet Ittész János elnök-püspök. A nap programjában Révfülöp és a Balatonygyöngye – mesél a múlt címmel előadás tart Miklós Tamás polgármester; Evangélikus egyház és oktatásügy címmel dr. Kertész Botond történész; Ordass Lajos és az evangélikus oktatásügy címmel dr. Böröcz Enikő ev. lelkész, egyháztörténész; és Személyes megemlékezés Ordass Lajosról címmel dr. Bolteratzky Lóránd ny. egyházjogász.

A konferencia részvételi díja (ebédrel és kávéval): 1800 Ft. (Korábban érkezés vagy további tartózkodás esetén az intézmény honlapján lévő áraink érvényesek.)

Minden érdeklődőt szeretettel várnak a szervezők.

Győr, 2009. április 18. szombat – Luther-olvasókör

Szeretettel hívjuk és várjuk a győri és Győr környéki pedagógus testvéreket és más érdeklődőt is legközelebbi olvasóköri együttlétünkre. Az alkalom április 18-án, szombaton 10 órakor kezdődik az egyházkerület győri székházában (Bajcsy Zs. u. 26.).

Pongráczné Gaál Elvira és Isó Dorottya szervezők

Hévíz, 2009. május 9. szombat – tízéves a hévízi német nyelvű lelkigondozói szolgálat

A német üdülővendégek számára létrehozott német nyelvű lelkigondozói szolgálat tízéves fennállása alkalmából istentisztelet keretében adnak hálát a hévízi protestáns templomban május 9-én, szombaton. A 14 órakor kezdődő alkalmon ígét hirdet Ittész János evangélikus elnök-püspök.

Minden érdeklődőt szeretettel várnak a szervezők.

- Nemescső, 2009. május 10. vasárnap – egyházkerületi kórustalálkozó

Az évenként megrendezendő Cantate vasárnapi egyházkerületi kórustalálkozóhoz ezúttal a nemescsői gyülekezet ad helyszínt.

Ebben az évben a kaposvári, a székesfehérvári, a téti, a harkai, a veszprémi, és a nemescsői gyülekezetek kórusai mutatkoznak be.

Az istentisztelet 10 órakor kezdődik a templomban, amelyen a kórusok is szolgálnak a liturgiában. Ígét hirdet Ittész János püspök. Majd délután 3 órakor mutatják be a kórusok műsorukat.

Minden zeneszerető érdeklődőt vár a nemescsői gyülekezet.

MEGHÍVÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a Nagykanizsán 2009. április 18-án (szombaton) 9.30 órakor kezdődő gyűlésre a 2005. évi IV. tv. 84.§ (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Helyszín a nagykanizsai egyházközség gyülekezeti terme (Nagykanizsa, Csengery út 37.).

A közgyűlés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 2009. március 30.

Szabó György
egyházkerületi felügyelő

Ittész János
püspök

Egyházunk Női Missziói Szolgálata a 2009. évben

Nők hétvégéjét szervezi Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban 2009. május 14. és 17. között

Válság? - Váltás! címmel.

(Az alkalom csütörtökön vacsorával kezdődik, és vasárnap ebéddel fejeződik be.)

Részvételi díj: **10 000 Ft**

(A konferencia teljes összegét az Országos Egyház Női Missziói Szolgálata egészíti ki.)

A Balaton-parti környezet kiváló lehetőséget biztosít minden esztendőben az elcsendesedésre, a testi-lelki feltöltődésre. Az idei esztendőben a bibliatanulmányok azokat az igeszakaszokat veszik vizsgálat alá, amelyek Isten népének nehéz időszakairól, ugyanakkor Isten mélységeken átívelő irgalmáról adnak bizonyítást.

Jelentkezni és a hétvége programjáról érdeklődni a következő címen lehet: MEE Női Missziói Szolgálat, 1450 Budapest, Pf. 21.

E-mail: marta.pinter@lutheran.hu, tel.: 20/824-2791

2017 FELÉ

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Egyházunk elnöksége pályázatot ír ki korra, nemre való tekintet nélkül. A cél: megfogalmazni a reformáció jubileumi évének jelmondatát és/vagy szlogenjét. A győztes részt vehet egy Luther-emléktúrán Németországban.

Határidő: 2009 pünkösd

Ezen túl pedig – határidő nélkül – szívesen várunk minden olyan levelet, ötletet, véleményt, amelyben egyháztagjaink megfogalmazzák, milyennek szeretnék látni egyházunkat 2017-ben, mit tudnak felajánlani a jubileumra, mit várnak, mit tartanak elsődleges célnak.

A leveleket az Evangélikus Élet szerkesztőségébe várjuk. (1085 Budapest, Üllői út 24.)

A borítékra írják rá: Lutheránus.500

Egyházunk Elnöksége ebben az évben is kéri

gyülekezeti tagjainkat és minden

– egyházunk szolgálatát támogató –

adózó állampolgárt, hogy adójuk

egyházak részére felajánlható 1%-át a

Magyarországi Evangélikus Egyház

részére ajánlják fel, melynek technikai száma:

0035

Köszönettel a MEE Elnöksége

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja

Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

Lapunk legközelebbi száma

2009. május 10-én

jelenik meg

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula

Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)

Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. út 26.

Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169

Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639

Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Liceum)

Felelős kiadó: Tölle Balázs

Telefon: 99/512-430

Készült: Újsziget-rotta Sárvár – 1150 példányban

Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben

Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 30 €

E-mail: harangszo@lutheran.hu

Internet: www.harangszo.hu

ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok

15. A pelikán

A kakast mindenki ismeri. Falusi udvar ma is elképzelhetetlen nélküle. Akkor is kukorékol, amikor a legmegbízhatóbb digitális óra is felmondja a szolgálatot. Nem hozza zavarba, akár előre, akár visszazigazítjuk „karóra-bilincünket”. Nem igazodik sem a nyári, sem a téli időszámításhoz. Beléje teremtett érzékkel jelzi a hajnalt. A népmesékből még az a kisgyerek is ismeri, aki sohase kergethette meg, vagy akit sohase kergetett meg öreganya-öregapja udvarán. Jelképesége is szinte magától értődő, akár biblikus, akár elvilágiasodott értelemben esik szó róla.

A pelikán nem szaladgál minden falusi porta udvarán. Ha valaki ismerni szeretné, állatkertbe kell érte mennie, vagy természetfilmet keresni róla a tévé képernyőjén.

Enyhén szólva, nem mutatós madár. Ha szárazon jár, totyog, mint a kacsa. Elég sután röpköd. Hangját sem emlegeti senki. Valahogy mintha mindene el lenne nagyolva. Különösen a csőre meg a nyaka. Az a furcsa bőrzacskója mintha megduplázná a nyakátorkát. Tudtommal egyetlen magyar közmondásban szerepel csupán; akkor sem a leghízelgőbb hasonlításban: „Iszik, mint a gödény!” Ez a pelikán magyar neve, de a közmondáson és régi természetrajzi könyveken kívül nem sokan emlegetik így. A „bőtorkú” nagyivók jelképévé lett a magyar szóhasználatban.

Hogyan lett a pelikán-gödényből keresztény, meghozza pozitív jelentésű szimbólum? Tévedésből, félreértésből. Azok értet-

ték félre, akik messziről figyelték, hogyan eteti a fiókáit. Nem figyeltek a furcsa bőrzacskóra a nyakán, amely mint a nyakához nőtt tarisznya rejt a halzsákmanyt és a kicsinyei mélyen, a „torkába” nyúlva jutnak táplálékhoz. A fiókáit etető mozzanat tette jelképpé. Csak közben a börtarisznás nyak kecsesen meghajló hatyú-nyakká finomodott, a hatalmas csőr pedig éles vágószerszámmá, amellyel feltépi a mellét, hogy vérevel táplálja fiókáit. Vagy talán nem is félreértésről van szó.

A keresztény szimbolika irtózik a naturalizmustól, nem kíván természetrajzi illusztrációvá válni. Kiemel valami jellegzeteset, és azt felerősítve tölti meg sajátosan keresztény tartalommal. Így van a pelikán esetében is. A rendelkezésre álló képanyagból csupán egyetlenegy találatkozott a pelikán naturalisztikus ábrázolásával. A fiait tápláló pelikánból Krisztus-szimbólum, eucharisztikus-úrvacsorai szimbólum lett. Krisztus magából, testével-vérével táplálja-életeti népét. A keresztben való áldozat és az úrvacsora összefüggését még erősíti, hogy sokszor a töviskoszorúra emlékeztető ágfonatokból alakítják ki a fiókák fészkeit.

Meglepő, hogy a pelikán szimbólumát – már amennyire utánajárhattam – szinte kizárólag református templomokban, ott is jól körülhatárolható területen, a festett kazettás mennyezeti templomokban, a 18. században, a bámulatos barokk fantáziával kialakított szószékhangvetőkön, a „koronán” he-

lyezték el. Néhol festett formában meg is duplázták a mennyezet egy kazettáján. De ha eucharisztikus-úrvacsorai jelképről van szó, miért a szószék koronáján és nem az úrasztalán szerepel? Felekezeti hangsúlyathelyezésről lenne szó: Krisztus a szavával, az igehirdetéssel táplál? Erre a jelentésmódosulásra sem kellene feltétlenül nemet mondani, noha a fiait tápláló pelikán szimbóluma elsősorban feltétlenül eucharisztikus-úrvacsorai jelkép. Jézus Krisztus áldozatul adott testével és vérevel élteti az „úton járókat”.

Ennek a szimbólumnak egyházművészeti stíluskorszakokon és felekezeti határokon messze túlnyúló gyökereire emlékeztessen Aquinói Szt. Tamás „Adoro Te...” eucharisztikus himnuszának utolsó előtti versszaka háromféle gyönyörű fordításban:

„Kegyes pelikánunk, égi szeretet, Védredben, tisztáltant, moss meg engemet. Egy cseppje elég, ha mérlegbe hull, Az egész világnak bűnváltásul.” (Sík Sándor, Himnuszok könyve, 1943.)

„Kegyes pelikánom, uram, Jézusom, szennyes vagyok, szennyem véredekkel mosom, melyből elég volna egy csepp hullni rá, világ minden bűnét meggyógyítani.” (Babits M. Amor sanctus, 1948.)

„Jézusom, jóságos pelikánmadár, véred hullásával moss tisztára már! Az egész világnak csak egy csepp elég, hogy lemossa vétke szennyes özönét.” (Farkasfalvy Dénes O. Christ., Himnuszok. 1984.)

Dr. h.c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

Az első magyar lelkész újságíró

Rát (Ráth) Mátyás

(1749–1810)

„Nintsen Európában, egy országos Nemzet is, a ki a maga hazájában történt változások, a világnak viszontagságai, az elmés embereknek hasznos, vagy furtsa találmányai, a Tudósoknak munkáik s több afféle emlékeztetes dolgok felől szöllő Híreket, naponként, hetenként, avagy hónaponként, az ő saját nyelvén nyomtatott írásokban, tanúság vagy mulatság kedvéért ne olvasná (...) mi pedig saját hazánkkal és hazafiainal is oly szertelen eszméletlenségben élünk, mint fűreg a dióban.”

Ezzel a bevezetővel indult 1780. január 1-jén a *Magyar Hirmondó*, az első magyar nyelvű újságunk, amely hetenként kétszer, nyolcadiv nagyságban jelent meg. Az első szám címlapját rajzmetszet díszítette, amelyen a földgolyót átrepülő Merkur zászlaján a „Per regna, per urbes” (országokon, városokon keresztül) felirat szerepelt. Alatta Magyarország címere, kétoldalt pedig könyvek és iratcsomók rajzai voltak láthatók.

Ma már nagyon kevesen tudják, hogy ennek az első magyar újságnak szerkesztője, jórészt írója és „menedzsere” Rát Mátyás

evangélikus lelkész volt. 260 évvel ezelőtt, 1749. április 13-án született Győrött, iparoscsaládban. Akkoriban szüntette meg Mária Terézia uralma Győrött a szabad vallásgyakorlatot, ezért sokan, Rát Mátyás is Pozsonyban és Sopronban tanult. Bejárta a Felvidéket és Erdélyt, majd külföldre indult látókörét szélesíteni. Ekkor fogta meg egyik tanára, August Ludwig Schlözer, aki az államtudományok előadója volt, s folyóiratot is adott ki. Rát hazatérve Pozsonyban nevelő lett, de egyre inkább foglalkoztatta egy magyar hírlap kiadásának gondolata. 1779-ben kiadott egy „Előre való tudakozódást” ebben az ügyben. Az ország húsz nagyobb városában és százhatvan településén

érdeklődtek az ügy iránt. Így jelent meg 1780 első hónapjában a *Magyar Hirmondó* első száma.

Túlzás lenne azt állítani, hogy az újság az evangéliumot hirdette volna. Ha értékelni akarnánk, azt mondhatjuk, hogy benne az akkori pietizmus és a felvilágosodás együtt

volt jelen, hazafisággal egybekötve. Ez utóbbiért hagyta el például a „h” betűt eredeti nevérol, ezzel is „magyarosítani” akarta nevét. De szabad-e őt mai szemmel ezért elítélni, szabad-e az ő korában mai ébredést és hitet számon kérni tőle, és azt, amit mai egyházi lapjaink tesznek, hogy az evangéliumot igekeznek a mai emberhez közel hozni írásaikkal?

Az viszont kétségtelen, hogy a megelőző néhány próbálkozás után – amikor röplapok jelentek meg egészen II. Rákóczi Ferenc lapjái, majd Bél Mátyás „Nova Posoniensis”-éig – Rát Mátyás *Magyar Hirmondója* volt az első magyar nyelvű hírlap hazánkban.

A lap három év múlva megszűnt. Rát Mátyás győri evangélikus lelkész lett. Az akkoriban felépült Öregtemplomban ő mondta el az első magyar nyelvű igehirdetést. 1783-tól megszakítással 1789-ig ő volt a győri lelkész. Pozsonyba is hívták teológiai előadónak, de lelkész maradt haláláig, 1810-ig.

„Amíg csak fennmarad a magyar név, halhatatlan Rát Mátyás dicső fáradozásáért, amelyet a haza hasznára kezdett s folytatott szorgalommal, de nagyobb küszködéssel” – írta róla egy méltatás, s mi is hálával emlékezhetünk arra, hogy evangélikus lelkész volt hazánkban a magyar újságírás úttörője.

